

Mandale kao inspiracija u dizajnu tekstila

Mlinac, Dina

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:412214>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-15**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET
TEKSTILNI I MODNI DIZAJN

ZAVRŠNI RAD

MANDALE KAO INSPIRACIJA U DIZAJNU TEKSTILA

Dina Mlinac

Zagreb, srpanj 2017.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET
DIZAJN TEKSTILA

ZAVRŠNI RAD

MANDALE KAO INSPIRACIJA U DIZAJNU TEKSTILA
MANDALAS AS INSPIRATION IN TEXTILE DESIGN

doc.art. Koraljka Kovač Dugandžić

Dina Mlinac 9470/TMD

Zagreb, srpanj 2017.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

DIZAJN TEKSTILA

Završni rad sadrži 40 stranica, 22 slike, 7 likovnih ostvarenja i 7 izradaka.

ČLANOVI POVJERENSTVA:

dr. sc. Ana Sutlović

doc.art. Koraljka Kovač Dugandžić

dr. sc. Silva Kalčić

izv. prof. Andrea Pavetić

Datum predaje rada: 18. rujna 2017.

Datum obrane rada: 19. rujna 2017.

SAŽETAK

Ovaj teoretski dio završnog rada "Mandale kao inspiracija u dizajnu tekstila" objašnjava teoriju mandala i povezuje ih simbolikom boja sa čakrama kako bi ih se energiziralo i omogućilo im da ostvare energetsko djelovanje aplicirane na odjevni predmet. U radu se objašnjava postupak iznalaženja odgovarajuće metode i planira razrada na crtežima i završna aplikacija u tekstilu. Povezivanjem sa čakrama mandala dobija novu dimenziju i povezuje energiju univerzuma sa simbolom njegovog trajnog stvaranja.

Ključne riječi: mandala, energija, čakre, tekstil

SUMMARY

This theoretical part of the final work "Mandalas as inspiration in textile design" explains mandals theory and connects them with the symbolism of chakra colors to energize them and allow them to realize the energetic action applied to the garment. The paper explains the procedure of finding the appropriate method and plans the development of the drawings and the final application in the textile. Connecting the mandala with chakra gives it a new dimension and connects the energy of the universe with the symbol of permanent creation.

Keywords: mandala, energy, chakra, textiles

SADRŽAJ

	str.
1. UVOD	1
2. SIMBOLI I NJIHOVA ULOGA	2
3. MANDALE	3
3.1. Što su mandale?	3
3.2. Mandale širom svijeta	5
3.3. Carl Jung i mandale	8
4. ČAKRE	10
4.1. Što su čakre?	10
4.2. Simbolika čakri	12
4.3. Simbolika boja	21
5. PRIMJERI RAZLIČITIH UMJETNIČKIH PRISTUPA MANDALAMA	26
6. ENERGIZIRANJE MANDALA	30
7. PRIMJENA ENERGETSKIH MANDALA U TEKSTILU	31
7.1. Postupak rada	32
7.2. Likovna analiza radova	33
8. ZAKLJUČAK	35
9. LITERATURA	36

1. UVOD

U ovom teorijskom dijelu završnog rada opisat će se uvodno uloga simbola u životu čovjeka i njihova uporaba, a zatim provesti analiza mandala kroz razne izvore. Kako je zadatak stručnog rada izrada energetskih mandala u tekstilu objasniti će se ideja njihovog energiziranja vezanjem za čakre kao energetske vrtloge u tijelu putem simbolike boja. U uvodnom dijelu prikazati će se teoretske spoznaje o mandalama i njihovom značenju, zatim dati pregled sedam osnovnih čakri, njihove uloge kao energetskih vrtloga u tijelu čovjeka i simbolika njihovih boja. Prikazat će se i rad Carla Junga koji je mandale uveo u "zapadnu" civilizaciju. Zatim će se objasniti uloga čakri u tijelu čovjeka i njihova osnovna podjela te veza sa pojedinim bojama. Predstaviti će se i dva različita umjetnička pristupa motivu mandale. Nakon toga pristupiti će se razradi ideje energiziranja mandala njihovim simboličnim vezivanjem za čakre i objasniti način izrade praktičnog završnog rada na papiru i u tekstilu.

2. SIMBOLI I NJIHOVA ULOGA

U jednoj od svojih definicija koja je primjenjiva za ovaj rad simboli su određeni slikovni izraz koji na osjetilni način prikazuje neki nadosjetilni sadržaj. Zbog toga se simbol nužno odnosi na ono opće i zajedničko i zbog toga je usmjeren na cijeloga čovjeka i na njegovo doživljaju primjereno razumijevanje. Simbol je posve znakovni pojam, pod kojim se podrazumijeva jezik, mit i spoznaja. Svo ljudsko mišljenje odvija se u simbolima, kako najobičnije razgovorno tako i apstraktno logičko i matematičko, a veza između znaka i označenoga nije slučajna, već je praiskonski zakonita, što pokazuju hijeroglifi, onomatopoejske riječi, astronomski i alkemijski znakovi. Znanost o simbolima naziva se *simbolika* i zasniva se na čovjekovoj potrebi da ono nadosjetilno učini sebi zornim, sukladno vlastitoj egzistencijalnoj situaciji [1].

Uloga simbola u duhovnom smislu naročito je prisutna u odnosu sa religijom. Kako je sama religija bazirana na vjerovanju u "božansko" simboli su počeli igrati važnu ulogu u objašnjavanju različitih aspekata pojedinih religija. Kroz povijest je svaka od religija definirala svoje simbole koji upućuju na ključne spiritualne istine. Simboli u sebi sadrže i mističnu energiju bez koje njihov efekt ne bi bio tako izrazit. Ta energija udružuje se sa psihičkom energijom korisnika što dovodi do željenog rezultata [2].

Svaki simbol sadrži dvije forme: onu vizualnu koja se gleda očima i onu ideje ili energije koju doživljavamo psihičkim uvjerenjem ili religijskim iskustvom [3]. Isti autor kaže da je simbol prirodna polazna točka na putu od otkrivanja do otkrivenja. Simbol figurira kao početna točka, znak usmjeren prema cilju, amblem iskustvenog putovanja [3].

Izvan religijskog okvira, simboli su kulturne reprezentacije realnosti. Svaka kultura razvila je svoju skupinu simbola vezanih za različita iskustva i percepcije. Pripadnici pojedine kulture simbole tijekom vremena mogu drukčije interpretirati nego u početku vezano za promenu percepcija i osobni razvoj [4].

3. MANDALE

3.1. Što su mandale?

Mandale se u mnogim starim kulturama poput budističke, hinduističke, indijanske ili one australskih Aboridžina, koriste kao simbol svemira i cjelovitosti. To je svojevrsni kozmički dijagram koji podsjeća na čovjekovu vezanost s beskonačnim. Mandala na sanskrtu znači "cijeli svijet" ili "magični krug". Tibetanska riječ za Mandalu je Khyil-khor i znači "centar svemira u kojem borave potpuno probuđena bića"[5].

Osnovni uzorak mandale je krug sa centrom koji se širi daleko izvan dvodimenzionalne ili trodimenzionalne umjetničke forme. Središnja točka u Mandali emitira prema van svijetlost, boje i likove. Što je više ta struktura u pravilnom omjeru odnosno ravnoteži, kako gore i dolje, tako lijevo i desno, to je Mandala savršenija. Mandale možemo naći gotovo svuda oko nas; u znanosti, religiji i umjetnosti [5]. Mandala je osnovni uzorak koji se pojavljuje u prirodi. Živa bića su sagrađena od stanica, i svaka stanica ima jezgru i centar, stanica i jezgra su Mandale. Kristali koji formiraju led, stijene i planine napravljeni su od atoma, i svaki taj atom je Mandala. U okviru Mliječne staze nalazi se naš solarni sustav unutar kojeg je Zemlja. Svaki dio je Mandala koja je dio neke veće Mandale. Mandale se koriste uglavnom u meditacijske svrhe dozvoljavajući osobnoj meditaciji da postane dio veće cjeline. Simbolizam koji sadrže mandale može imati veliko značenje za pripadnike raznih religijskih orijentacija [6]. Mandale mogu stvarati pojedinci kako bi simbolizirali svoje putovanje kroz život ili grupe ljudi u otkrivanju napretka i razvoja svoje grupe. Dizajn mandale je vizualno vrlo atraktivan u cilju privlačenja uma koji je onda u stanju blokirati iritantne misli jer spiritualni doživljaj transportira promatrača u stanje više svijesti nalik hipnozi. Na taj način mandala omogućava ljudima da odmore um i stimuliraju njegovu kreativnu komponentu [6].

Sl. 1. Mandala [1]

Sl. 2. Mandala u prirodi [2]

3.1. Mandale širom svijeta

Obrazac Mandale korišten je u mnogim religioznim tradicijama širom svijeta [7].

U Tibetu je proces kreiranja Mandale jednako važan kao i završni proizvod. Sam proces zahtijeva godine priprema i treninga da bi se pojedinac osposobio i stekao znanje potrebno za stvaranje Mandale. Čak i kad stekne sposobnost započinjanja slikanja treba proći pripremnu meditaciju koja traje tri dana. U Tibetu postoji mnogo raznih tipova Mandala, a jedan od njih su i pješčane Mandale. Složeni oblici tibetanskih pješčanih Mandala kriju mnogo različitih razina razumijevanja koje su u potpunosti razumijevali samo odabrani. Dizajn se ritualno priprema od strane tibetanskih svećenika nekoliko dana, te se nakon toga uništava kao simbol promijenjivosti života. Postoji vjerovanje da pijesak koji se blagoslivlja kroz taj proces, donosi veliku dobrobit zemlji i rijekama s kojima dođe u kontakt. Tibetanci smatraju da pješčana Mandala posjeduje znanje za postizanje prosvijetljenja još u ovome životu. Tibetanska Kalachakra (poznata i kao Kotač vremena) možda je jedna od najpoznatijih mandala koja simbolički prikazuje cijelu strukturu svemira [7].

U indijskoj tradiciji, oblik mandale često je služio kao tlocrt i princip gradnje svetišta, na primjer, budističkih stupa. Stupa je umjetno brdo zemlje u obliku polukupole obzidano opekam ili kamenom, pozlačeno, s vrhom u obliku višeslojnog suncobrana do kojeg vodi spiralni zavojni put [7].

Hildegard von Bingen, kršćanska opatica iz 12.stoljeća, kreirala je mnogo Mandala koje su izražavale njezina vjerovanja i vizije [8].

Aztečki kalendar koji je imao formu Mandale, služio je za mjerenje vremena i kao sredstvo za vjerska izražavanja drevnih Azteka.

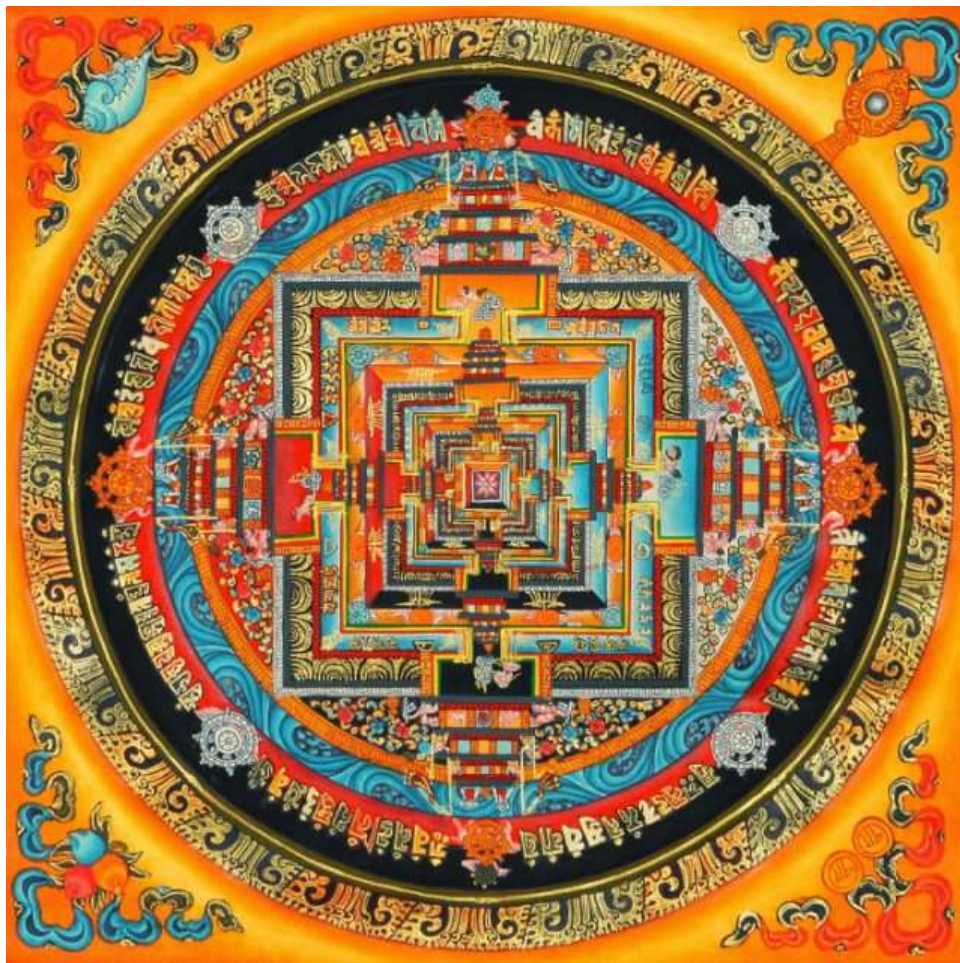
U Aziji, taoistički yin-yang simbol predstavlja opoziciju i međuovisnost.

Labirint je također tip Mandale koji je u mnogim kulturama rabljen kao sredstvo za centriranje duše [7].

Moćna simbolika pronađena je i kod američkih Indijanaca, njihovih pješčanih slika i medicinskih kotača. Medicinski kotač simbolizira svemir, promjenu, život, smrt, rođenje i učenje. Veliki krug je boravište našeg tijela, uma i srca. Iako ima mnogo zajedničkih

točaka s tibetanskim Mandalama, američki Indijanci nikada nisu koristili riječ Mandala za njihove svete krugove [7].

U Europi, u tradiciji hermetizma također nalazimo Mandale. Arhitektura gotičkih katedrala pokazuje drugi put prema prosvjetljenju. Obojeno staklo koje podsjeća na drevne Mandale, simbol je prosvjetljenja ljudskog duha [7].

Sl. 3. Tibetanska Kalachakra [3]

Sl. 4. Mandala Hildegard von Bingen [4]

Sl. 5. Aztečki kalendar [5]

3.3. Carl Jung i mandale

Carl Gustav Jung švicarski je psiholog i psihijatar koji je rođen 26. srpnja 1875. godine, a umro je 6. lipnja 1961. Doktorirao je medicinu u Baselu. Godine 1904. razradio je metodu testiranja koja je postala standardni postupak u otkrivanju "kompleksa", te je začetnik tzv. analitičke psihologije. Jungova psihologija dala je značajne rezultate u interpretaciji mitoloških i religijskih simbola. No, glavni utjecaj Junga nije u području medicine ili psihijatrijske terapije, već u širem području kulture, a napose u interpretaciji mitologije, te kao inspiracija u brojnim poljima književnosti, filma, vizualnih umjetnosti i sl. [9].

Naša kultura upoznata je sa Mandalama uglavnom preko djela Carla Junga koji se zainteresirao za njih studirajući "Istočnu" religiju. Jung je često koristio mandale u svojoj psihoterapiji, što mu je pomagalo pri određivanju emocionalnih poremećaja i radu na cjelovitosti osobnosti. Kod svojih je pacijenata primjećivao da u njihovim slikama postoji velika doza sličnosti te je u vezi toga napisao: „S obzirom na činjenicu da su sve mandale bile nove i proizvoljne, možemo doći do zaključka da u svakom pojedincu mora postojati raspoloživa trans-svjesnost koja omogućava stvaranje istih ili vrlo sličnih simbola u bilo koje vrijeme i na bilo kojem mjestu. S obzirom na to da ova dispozicija obično ne pripada pojedincu na svjesnoj razini, ja sam je nazvao kolektivno nesvjesno te, kao temelj njegovih simboličnih proizvoda, postuliram postojanje prasluka, arhetipova.“ [9].

Jung je govorio kako Mandala simbolizira "sigurno utočište unutarnjem miru i cjelovitosti", te ju je koristio i za svoj osobni rast. Mandale je također poistovjećivao s okom, navodeći da je ono prototip za mandalu. Oko simbolizira viđenje i svjetlost, a time i samu svijest. Ono je dio nas koji promatra svijet i vidi svoje mjesto u njemu. Osim strukturne sličnosti između oka i mandale, oko je element koji se često pojavljuje u mandalama, što je Jung nazivao poliotalmija (mnogo očiju) i to je smatrao prikazom nesvjesnog kao višestruke svjesnosti.

Zaključio je da je osnovni motiv mandala: „...predosjećanje središta osobnosti, neke vrste središnje točke unutar psihe s kojom je sve povezano, koja svime upravlja i koja je izvor energije“.[9].

Ako se prihvate Jungove zamisli o univerzalnom simboličkom koncentričnom geometrijskom poretku usuglašavanja suprotnosti, tada se primjeri mandale mogu pronaći u mnogobrojnim magijskim i alkemijskim zapisima, crtežima i slikama zapadne ezoterične tradicije (dijagrami Jakoba Bemea ili Roberta Flada) [10].

Sl. 6. Carl Gustav Jung [6]

Sl. 7. Mandala Jungova pacijenta [7]

4. ČAKRE

Pojam i ideja o čakrama izvorno je nastala u Indiji, prije više od 4000 godina. Čakre se spominju u Vedama i kasnije u Upanišadi, Jogi Sutras Patanjali, i najviše u 16. stoljeću u tekstu Sat-Chakra-Nirupana indijskog jogija. Na zapadu su postale poznate 1920-tih godina, kad je Sir John Woodroffe (pseudonim: Arthur Avalon) objavio svoju knjigu The Serpent Power (Kundalini joga). Učenje o čakrama preneseno je zahvaljujući tradiciji yoge, no same čakre čovjek može spoznati neovisno o pripadnosti kulturi ili vremenu u kojemu živi [11].

4.1. Što su čakre?

Riječ „Čakra“ je sanskrtskog podrijetla i znači kolo, odnosno kotač ili vrtlog. Čakre su središta energije i svijesti u ljudskom organizmu, odnosno spojne točke po kojima teče energija u čovjeku, a označava ih se i kao vrtloge energije i središta snage.

Sve oko nas, pa tako i mi, stvoreno je od energije. Sve što nas okružuje, što vidimo i ne vidimo je energija. Energija titra na različitim frekvencijama, i tada tvori određeni oblik. Čakre u našem tijelu predstavljaju transformatore energije koji naše tijelo spajaju sa univerzalnom energijom, te nas tako dovode do stanja mira, blagostanja, ravnoteže i sreće. One tu energiju preuzimaju, skupljaju i pripremaju za tjelesne, duhovne i misaone procese. Također, uz pomoć čakri razmjenjujemo svoju energiju s okolinom, na način da se uravnoteženo punimo ili praznimo energijom na svim nivoima. Sve čakre trebaju djelovati usklađeno, međuovisno i uz optimalan energetske protok, koji ne smije biti niti prejak, niti preslab. Čakre utječu na funkciju organa, krvotok, aktivnost hormona, ali i na emocije i misli. Ako čakra ne može metabolizirati energiju, kažemo da je blokirana. Narušena energetska ravnoteža za rezultat daje nepravilan rad čakre i njen izmijenjen oblik, što se može manifestirati kao duhovno, psihičko, emocionalno ili fizičko oboljenje [11].

Ima sedam glavnih čakri koje su smještene od baze kralježnice do tjemena, iako postoji i puno manjih po cijelom tijelu. Glavne čakre su: Krunska čakra Sahasrara, Čeona čakra

Ajna, Grlena čakra Visuddha, Srčana čakra Anahata, Čakra solarnog pleksusa Manipura, Sakralna čakra Svadisthana i Korijenska čakra Muladhara. Svakoj čakri pripada određena boja, simbol, mantra, element te kristali koji odgovaraju energetskim frekvencijama pojedinog energetskog vrtloga. Također, svaka čakra se razlikuje i u svojoj građi, što se ide na više, to su one suptilnije, složenije i jače. Povezuju se sa lotosom koji se u Indiji smatra svetim cvijetom. Otvaranje latica odgovara otvaranju čakre. Svaka je čakra prikazana s određenim brojem latica, započinje korijenskom čakrom koja je prikazana s četiri latice, a završava krunskom čakrom koja se naziva lotosom od tisuću latica ili lotosom s mnogo latica [11].

Sl. 8. Čakre i njihov položaj u tijelu [8]

4.2. Simbolika čakri

PRVA ČAKRA – KORIJENSKA ČAKRA MULADHARA

Ova se čakra nalazi u korijenu kralježnice. Crvene je boje, povezana je s nadbubrežnim žlijezdama, te upravlja kralježnicom i bubrezima, s tjelesnim osjetima ugone/boli, te ima utjecaj na leđnu moždinu, noge, kosti, stopala.

S ovom čakrom povezano je sve djelovanje na zemaljskoj razini, odnos sa zemljom. Djeluje na količinu tjelesne energije i volje za životom, tj. na težnju za očuvanjem, preživljavanjem i prizemljivanjem te zadovoljavanjem svih nužnih tjelesnih, emotivnih i intelektualnih potreba. Uređuje naš odnos prema materiji, materijalnim ostvarenjima, položaju u društvu i tijelu, a povezana je i s domom, obitelji, tradicijom.

Ako djeluje kako treba, čovjek osjeća snažnu volju za životom koja se odražava u tjelesnoj snazi te odlučnom i vinalnom ponašanju, radost i oslobođenost svih misaonih opterećenja.

Ako je prva čakra zatvorena ili blokirana, blokirana je i čovjekova vitalnost; čini se da čovjek nije prisutan. Javlja se duševni i tjelesni umor, bezvoljnost, strah, nedostatak samopouzdanja. Blokirana prva čakra može uzrokovati anemiju, artritis, hemeroide, išijas, tumore ili rak na tom području, proširene vene, slabu cirkulaciju [11].

Sl. 9. Muladhara [9]

DRUGA ČAKRA – SAKRALNA ČAKRA SVADISTHANA

To je spolna čakra koja je narandžaste boje, smještena je u donjem dijelu trbuha, između pupka i genitalija. Fizički ima utjecaj na donje kralješke, debelo crijevo, spolne organe i endokrini sustav s utjecajem na petu čakru – štitnjaču, slijepo crijevo, zdjelicu i mokraćni mjehur. Mentalno ima utjecaj na optuživanje i krivnju, odnos prema novcu, moći i nadzoru i poštenju u odnosima. To je i središte uzbuđenja, opstanka, ali i usamljenosti.

Djeluje prije svega na naš osjećajni život. Povezana je sa spolnim žlijezdama, te utječe na reprodukcijski sustav i na naše djelovanje, učenje i stvaranje, ukazuje na naš odnos prema tijelu, tj. način na koji to tijelo doživljavamo, te odnos prema putenosti i životnim užicima. Spolna čakra određuje i naš odnos prema spolnosti, kvalitetu ljubavi prema partneru te pružanje i primanje tjelesnog, umnog i duhovnog zadovoljstva. Osim toga druga čakra djeluje na količinu spolne energije. Ako je otvorena, čovjek osjeća svoju spolnu snagu.

To je čakra kreativnosti, pažnje, snage, koncentracije i čistog znanja. To je središte osjetljivosti i seksualnosti. Djeluje prije svega na naš osjećajni život. Čistoća znanja koju omogućuje ova čakra nije mentalne prirode, već je direktna percepcija stvarnosti koju možemo osjetiti, a ukazuje na suptilne blokade.

Ako je blokirana, čovjek je spolno nemoćan i nezainteresiran. Kod žena se to manifestira kao nemogućnost doživljavanja orgazma i primanja spolnog užitka, kod muškaraca u preranoj ejakulaciji i smetnjama pri erekciji.

Blokada druge čakre izražava se i u teškoćama kod učenja i pamćenja, razdražljivosti, slaboj plodnosti, strahu od rađanja djece. Mogu se javiti i spolne poteškoće, bol u križima i kukovima, herpes i druge spolne bolesti, problemi s mjehurom, bolne i neuredne menstruacije, ciste na jajnicima, tumori ili rak na ženskim organima, a kod muškaraca impotencija ili problemi s prostatom [11].

Sl. 10. Svadhishthana [10]

TREĆA ČAKRA – ČAKRA SOLARNOG PLEKSUSA MANIPURA

Ta čakra zove se još i trbušna, jer leži na području želuca u solarnom pleksusu. Žute je boje, a utječe na naš mental i linearni način razmišljanja. Fizički utječe na organe solarnog pleksusa: želudac, žuč, jetru, bubrege, gušteraču, nadbubrežnu žlijezdu i tanko crijevo. Treća čakra uređuje naš odnos prema moći, ambiciji, autoritetima i djeluje na naše zadovoljstvo, duhovnu mudrosti i svijest o univerzalnosti života. Ona omogućuje osjećaj povezanosti između materijalnog i eteričnog tijela. Mentalno i emotivno je vezana uz povjerenje, strah i zastrašenost, ljutnju, zamjeranje, optuživanje, samopouzdanje, samopoštovanje, skrb o sebi i drugima, odgovornost u donošenju odluka, te osobnu čast i osjetljivost na kritiku. Treća čakra povezana je i s čovjekovim odnosom prema vlastitom zdravlju. To središte otvoreno je kod ljudi koji vole svoje tijelo i nastoje ga održati zdravim. To je i središte iscjeljivanja, povezano s duhovnim iscjeljivanjem. Premda je to mentalna čakra, njezin pravilan rad povezan je s osjećajnim životom. Izvanredno je značajna i za osjećaj povezanosti. Ova intuitivna čakra je mjesto od kuda dopire instinkt koji nam signalizira da li da nešto napravimo.

Ako je treća čakra blokirana, spolnost i srce djeluju odvojeno jedno od drugoga – spolnost nije povezana sa srcem. Zatvorenost tog središta izražava se u strahu i tjeskobi, sebičnosti, manipuliranju, osjećaju manje vrijednosti, čiru na želucu, poteškoćama s jetrom, probavom i izmjenom tvari, šećernoj bolesti, anoreksiji i bulimiji te artritisu.

Društvo ovu čakru često podvrgava odgojnoj represiji, posebice vezano uz uvjerenja vezana uz osobine spolova, što ostavlja u odrasloj osobi negativne emocije i blokade, zarobljenost na nesvjesnim razinama i može uzrokovati ozbiljne psihosomatske poremećaje, pa i teška oboljenja i oštećenja imunog sustava [11].

Sl. 11. Manipura [11]

ČETVRTA ČAKRA – SRČANA ČAKRA ANAHATA

To je srčana čakra, a odgovaraju joj zelena boja, a za nju se kaže da je pokretač ljubavi, ne samo prema pojedincu nego i prema čovječanstvu uopće. Fizički ima utjecaj na debelo i tanko crijevo, metabolizam, želudac, pluća i srce. Smještena je na području srca iza prsne kosti, a povezana je i s timusom koji u značajnoj mjeri djeluje na imuni sustav. To je središte kroz koje ljubimo i kroz koje teče energija povezanosti sa svime na svijetu.

Četvrta čakra značajna je jer leži u sredini, te je provodnik i posrednik između ostalih čakri.

Ova čakra uređuje naš odnos prema ljubavi, koja se ne odnosi samo na ljubav prema spolnom i bračnom partneru ili djetetu, već je to viši oblik unutrašnje osviještenosti odnosno sposobnost neke osobe da voli samu sebe i druge ljude te svijet u cjelini, a u sebi je razvila univerzalno suosjećanje prema svim živim bićima. To je mjesto na kojem se počinje razvijati naša sposobnost za stvarno, iskreno čovjekoljublje, no to je i mjesto gdje osjećamo usamljenost. Mentalno i emotivno manifestira se kao ljubav ili mržnja, zamjerenje, opraštanje, ogorčenost, žalost, ljutnja, usamljenost, suosjećanje, povjerenje ili nada.

Stresne situacije koje mogu utjecati na naše emocionalno biće (poput razvoda ili prekida, tugovanja nakon smrti, emocionalnog zlostavljanja, napuštanja, preljuba) mogu ozlijediti srčanu čakru. Učenjem kako voljeti sebe radi se prvi korak u osiguravanju zdrave četvrte čakre. Fizičke bolesti koje nastaju zbog blokade srčane čakre su srčani infarkt, prošireno srce, astma, alergije, poteškoće s plućima i s bronhijama te poteškoće s krvotokom. Tjelesna bolest koja je posljedica „slomljena“ srca zahtjeva da se uz liječenje tijela istu pažnju posveti i emocionalnom izlječenju [11].

Sl. 12. Anahata [12]

PETA ČAKRA – GRLENA ČAKRA VISHUDDHA

Grlena čakra je svjetlo plave ili sinje modre boje. Leži u području grla i povezana je s višim oblikom volje i sa snagom riječi. Djeluje na štitnjaču, upravlja bronhijalnim i vokalnim sistemom, plućima i probavnim traktom. Fizički utječe na grlo, štitnjaču, vratne kralješke, usta, zube, jednjak i hipotalamus.

Središte je izražavanja i sporazumijevanja, utječe na našu volju, odlučnost i mogućnost biranja, stvaralaštvo na mentalnoj razini, na prihvaćanje svijeta i prilagođavanje tom svijetu, te na doživljavanje sebe u društvu i u zvanju. Ovo je čakra diplomacije i dobrih odnosa s drugima, razigrane nepristranosti, ali i krivnje, tuge, sumnje i kajanja.

Peta čakra uređuje našu sposobnost komunikacije odnosno sposobnost osobe da govorom izražava svoje misli i osjećaje. U njoj je sadržano naše pravo da govorimo i čujemo istinu, da riječima izražavamo ono što nosimo u srcu, kao i ono što vidimo svojim unutrašnjim pogledom u dubinama svog bića.

Posljedice neuravnotežene pete čakre izražavaju se kao nemogućnost izražavanja osjećajnih potreba, osjećaja i vlastitog mišljenja. Ljudi ne mogu izraziti žalost ni plakati, dok se s druge strane blokada može manifestirati i kao pretjerano nadziranje drugih ljudi. Blokada te čakre povezana je s tremom, s uznemirenošću, s anginama koje se ponavljaju, s problemima s štitnjačom, s rakom grla, bolestima zubi i desni, upalama grla te s glavoboljama koje nastaju zbog napetosti u gornjem dijelu vrata [11].

Sl. 13. Vishuddha [13]

ŠESTA ČAKRA – ČEONA ČAKRA AJNA

Čeona čakra je indigo plave boje. Zove se još i “treće oko” ili “oko mudrosti”. Ajna znači znanje, spoznaja i duhovno je središte, omogućuje pozornost i svjesnost. Smještena je između obrva, na sredini čela, iznad korijena nosa. Ova čakra djeluje na funkciju hipofize. Ona upravlja cijelim sustavom endokrinih žlijezda te utječe na imunološki i živčani sustav, upravlja malim mozgom, lijevim okom, nosom, ušima i živčanim sustavom ali također utječe i na psihu. Povezana je s univerzalnom ljubavi koja obuhvaća život u cjelini, središte je naše duše u budnom stanju, djeluje na intuiciju, viđenja i ostale paranormalne metode spoznaje, te na sposobnost prepoznavanja uzoraka, na sjećanje i spoznavanje, na sposobnost vizualizacije i na razumijevanje mentalnih pojmova, misli i intelektualnog izražavanja. Šesta čakra najvažnija je za održanje općeg zdravlja.

Ako to središte ne radi pravilno, naši mentalni pojmovi mogu biti zbrkani, a predodžbe o stvarnosti pogrešne i negativne. O otvorenosti te čakre ovisi i sposobnost ostvarivanja zamisli. Ako je središte zatvoreno, teško ostvarujemo svoje zamisli. Ako djelovanje čakre nije uravnoteženo, bojimo se svojih intuitivnih potencijala i sposobnosti, bojimo se spoznati i istražiti svoju nutrinu, a strah nas je jer smo uvjereni da nismo inteligentni. S druge pak strane možemo zloupotrebjavati svoju intelektualnu moć. Blokada šeste čakre uzrokuje poteškoće sa sinusima, migrene i glavobolje, poteškoće s očima, očnu mrežu, slom živaca, potištenost, šizofreniju, tumore na mozgu [11].

Sl. 14. Ajna [14]

SEDMA ČAKRA – KRUNSKA ČAKRA SAHASRARA

Zove se još i čakra glave, ljubičaste je boje, a leži na vrhu glave, tik iza tjemena. Povezana je s višim umom, znanjem, te s integracijom čovjekove duhovnosti i tjelesnosti. Odgovara epifizi i upravlja velikim mozgom, desnim okom, živčanim i mišićnim sustavom te kožom. Sedma čakra jest čakra duhovnosti, preko nje dolazimo u dodir sa svojim višim «Ja» i kanaliziramo energiju iz svemira. Ovo je čakra svjesnosti i samospoznaje. U njoj su sadržana sva naša uvjerenja, kao i sposobnost svjesnog usmjeravanja, razabiranja i transformiranja tih uvjerenja. U njoj je sadržano i naše pravo da stalno učimo nova znanja i vještine i da budemo kreativni u smislu oblikovanja novih svjetova duha i ideja pomoću kojih možemo transformirati materijalnu stvarnost, u sebi i izvan sebe. Ovdje se također rješava i naš odnos prema univerzumu, bogu i religiji. Kroz ovaj vrtlog se životna energija iz svemira kanalizira i disperzira u šest nižih čakri. Ako je tjemensko središte otvoreno, svoju duhovnost osjećamo na vrlo osoban način, koji se razlikuje od čovjeka do čovjeka. To je poseban oblik postojanja, koji se proteže s onu stranu materijalnog svijeta, pruža nam osjećaj cjelovitosti i osmišljava naše postojanje. Sahasrara znači tisućuslojan, a simbol joj je lotos sa tisuću latica koji se otvara kako bi dopustio duhovno buđenje pojedinca. Brojka 1000 predstavlja savršenstvo i potpunost te time ukazuje i na važnost ove čakre.

Budući da krunska čakra obuhvaća cijeli čovjekov život, njezina se blokada izražava u pomanjkanju samopouzdanja, u duhovnoj odnosno osobnoj krizi, u strahu od razvoja i upoznavanja samoga sebe, te u osjećaju da nam je život besmislen. To lako može dovesti do degenerativnih bolesti, teškoća s kostima, smetnji u živčanom sustavu i genetskih smetnji i raka kostiju [11].

Sl. 15. Sahasrara [15]

4.3. Simbolika boja

Boja je osjetilni doživljaj koji nastaje kada svjetlost karakterističnog spektra pobudi receptore u mrežnici oka. Boju također pripisujemo površinama objekata, materijalima, svjetlosnim izvorima, itd. ovisno o njihovim svojstvima apsorpcije, refleksije ili emisije svjetlosnog spektra.

Boje su oduvijek služile za predstavljanje tradicionalne, kulturne, vjerske ili osjećaje fizičke i psihičke simbolike. Ponekad, bez i jedne jedine riječi, uz samo jednu boju, možete opisati neki događaj, emociju ili raspoloženje.

Boje same po sebi ne znače ništa, već smo im kulturološki dodijelili značenja te tako određene boje mogu značiti veoma različite stvari. Na primjer, crvena znači toplinu zbog boje vatre. Isto tako, znači bijes zbog povećanog crvenila u licu. Ljubičasta simbolizira plemstvo samo zato što je ljubičasta boja u povijesti bila skupa i mogli su je priuštiti samo bogati. Također, samo značenje boja može biti kulturološki različito – na primjer, iako je crna boja smrti u mnogim zemljama, u Kini je bijela boja povezana sa smrću.

Boje imaju u našem životu vrlo značajnu ulogu jer izravno utječu na naše raspoloženje i ugođaj. Svatko od nas ima svoj spektar omiljenih boja, ali i boja koje mu ne odgovaraju [12].

CRVENA

Crvena je optimistična vitalna boja aktivnosti, vrućine, pokreta, borbe, strasnog života. Čovjeku je najizražajnije ekstravertirana boja koja povezuje punoću života s hrabrošću, žrtvovanjem, ljubavlju, jakim osjećajima i postupcima strasti. Izaziva snažno, razdražujuće djelovanje, popravljajući raspoloženje, ubrzava puls, disanje i mišićnu napetost. Crvena je boja vatre i krvi, povezana je sa energijom, ratom, opasnošću, snagom, moći, odlučnosti, kao i sa strasti, željom i ljubavi. Crvena je emocionalno intenzivna boja. Ona povećava tonus mišića, ubrzava bilo, diže krvni tlak, ubrzava krvotok, lučenje adrenalina i djelovanje jetre. Izaziva dublje disanje. Može izazvati glavobolju i nije prikladna za nagle i osjećajno nestabilne osobe. Ima vrlo visoku stopu vidljivosti, i upravo zbog toga su stop znakovi, crvena svjetla na semaforu, i oprema za gašenje požara obojeni u crveno. U heraldici, crvena se koristila za označavanje hrabrosti. Crvena boja privlači pozornost i upotreba crvene može instantno usmjeriti pažnju na određeni element [12].

NARANČASTA

Narančasta boja kombinira energiju crvene i sreću žute. Ona je povezana s radošću i suncem. Narančasta predstavlja entuzijizam, sreću, kreativnost, odlučnost, privlačnost, uspjeh, ohrabrenje i poticaj. Ljudskom oku, narančasta je jako vruća boja, tako da daje osjećaj topline. Ipak, narančasta nije toliko agresivna kao crvena. Stvara osjećaj živosti, i potiče mentalnu aktivnost, vesela je i ugodna boja. Povezana je sa zdravom hranom, boja je jeseni i žetve, te asocira na izlazak ili zalazak Sunca. U heraldici, narančasta je simbol snage i izdržljivosti.

Zbog navedenih je karakteristika uporabna dodatna pomoć u liječenju depresije. Narančasta boja jača pluća, gušteraču i slezenu te potiče rad srca. Potiče probavu, povećava apetit, a može smirivati ili uznemiravati. Ova boja stabilizira osjećaje, a neke pojedince može zamarati [12].

ŽUTA

Žuta je boja sunca. Povezana je s radošću, srećom, intelektom i energijom. Djeluje poticajno, izaziva radost i veselje, i predstavlja nadu. Zadržava budnost i potiče koncentraciju, simbolizira stvaralaštvo i mudrost. Potiče motoriku, a komunikativnost je njezina važna karakteristika. Žuta boja sja optimizmom, prosvjetljenjem i srećom. Nijanse zlatnožute nose obećanje pozitivne budućnosti. Žuta se ističe od okolnih boja i uljeva optimizam i energiju, kao i iskru kreativnih misli. Na zidovima i drugim površinama stana ima pozitivan efekt na raspoloženje, a često se povezuje i sa hranom.

Žuta boja najbolje djeluje na dišne organe, pomaže u liječenju psihoneuroza, diže krvni tlak, potiče bilo i povećava brzinu disanja. Povoljno djeluje na živčani sustav.

Kada se prekomjerno koristi, žuta može imati uznemirujući učinak, a poznato je da djeca više plaču u žutim sobama. Posebno se ističe kada se nalazi na crnoj pozadini te se ta kombinacija često koristi za opomenu. U heraldici, žuta ukazuje na čast i lojalnost. Kasnije je značenje žute povezano s kukavičlukom [12].

ZELENA

Zelena je boja prirode. Ona simbolizira rast, harmoniju, svježinu i plodnost. Zelena ima veliku emocionalnu povezanost sa sigurnošću. Zovu je i boja zdravlja. Zelenim bojama pokušavaju liječiti zamor živaca i histeriju jer smirujuće djeluje na živčani sustav, djelotvorna je kod iscrpljenosti te može ublažavati migrenu. Poznata je kao najmirnija boja ljudskom oku, i čak može poboljšati vid te označava stabilnost i izdržljivost. Tamno zelena je obično povezana sa novcem. Povezuje se sa prirodom, i uglavnom se koristiti za

označavanje 'zelenih' (eko) proizvoda. S obzirom na to da djeluje umirujuće najprikladnija je za kupaonice i spavaće sobe. Ima suprotne učinke od crvene: snižava krvni tlak, smiruje živčani sustav i migrenu, uspostavlja osobnu ravnotežu, uklanja iscrpljenost i nesanicu te širi kapilare. U heraldici, zelena ukazuje na rast i nadu. Zelena, je suprotnost crvene, znači sigurnost, i koristi se kao boja slobodnog prolaska u prometu [12].

PLAVA

Plava spada među osnovne boje i ona je boja neba i mora. Često je povezana sa dubinom i stabilnosti. Simbolizira povjerenje, odanost, mudrost, samopouzdanje, inteligenciju, vjeru, istinu i raj. Ona je suprotnost žutoj boji, a njihova je mješavina zelena koja združuje svojstva obiju. Simbolika plave boje je mudrost, inteligencija, besmrtnost, beskonačnost, dubina, uzvišenost, produhovljenost, mistika. Plava se smatra korisnom za um i tijelo. Usporava ljudski metabolizam i stvara smirujući učinak, smiruje bilo srca, smanjuje ritam disanja, potiče aktivnost uma i koncentraciju. Plava je snažno povezana s mirom i smirenosti. U heraldici se koristi kao simbol pobožnosti i iskrenosti [12].

INDIGO

Indigo se sastoji od tamnoplave boje odanosti s truncom stabilizirajuće i nepristrane crvene. Indigo je hladna, električna i konstriktivna. Ona je čimbenik pročišćenja i oslobađanja. Indigo stimulira i povezana je s čeonom čakrom (trećim okom), te kontrolira rad čeonu žlijezde. Vlada fizičkim i duhovnim opažanjem; tj, vidovitošću i vanosjetilnom percepcijom. Utječe na mentalnoj razini na kanaliziranje, vidovitost, na emotivnoj razini na mir, samoću (pozitivnu) i sklad a na duhovnoj razini na duboku mudrost, misticizam, kanaliziranu meditaciju [12].

LJUBIČASTA

Ljubičasta kombinira stabilnost plave i energiju crvene. S obzirom na to da u sebi združuje svojstva tako ekstremno različitih osnovnih boja djeluje tajanstveno. Ona simbolizira moć, plemstvo, luksuz, ambiciju, bogatstvo i ekstravaganciju. Također je povezana sa mudrošću, dostojanstvom, neovisnošću, kreativnošću, tajnom i magijom. Vrlo je rijetka boja u prirodi, a prema anketama, gotovo 75 posto djece radije bira ljubičastu nego bilo koju drugu boju [12].

5. PRIMJERI RAZLIČITIH UMJETNIČKIH PRISTUPA MANDALAMA

Mandale su prisutne i u modernoj umjetnosti gdje se ostvaruju u različitim umjetničkim izrazima i pristupima. Predstaviti će se rad njemačke umjetnice Miriam Ferstl i hrvatske umjetnice Gordane Grahovar kao primjeri različitog pristupa temi mandale. Miriam Ferstl njemačka je umjetnica koja se izložnom fotografija "Božanska svjetlost" nedavno predstavila i hrvatskoj publici. Ova minhenska umjetnica studirala je kazalište, medije i njemačku književnost na Sveučilištu u Bayreuthu. Nakon višegodišnjeg rada u dramaturškom odjelu kazališta Bochum, kao dramaturg, autor i producent u filmskoj produkciji Construction Film, kao urednik, reporter i filmski producent na Bavarian broadcasting i Erstes Deutsches Fernsehen te kao glumica, moderator i autor na raznim projektima, sada se fokusira na svoj interes za fotografiju i vizualnu umjetnost [13].

Ciklus "Božanska svjetlost" rezultat je njenog višegodišnjeg terenskog rada na otocima Braču, Korčuli, Visu i Hvaru, u čijem su fokusu crkveni lusteri i svijećnjaci, fotografirani iz žablje perspektive. Na ovaj način Ferstl želi navesti promatrača na gledanje svakodnevnih detalja, često zanemarenih i neprimjetnih predmeta iz crkvenog inventara na posve drugačiji način, ne samo dubljim pogledom na površinu predmeta, već i promatranjem duhovnim očima.

Sl. 16. Svijećnjak-mandala umjetnice Miriam Ferstl [16]

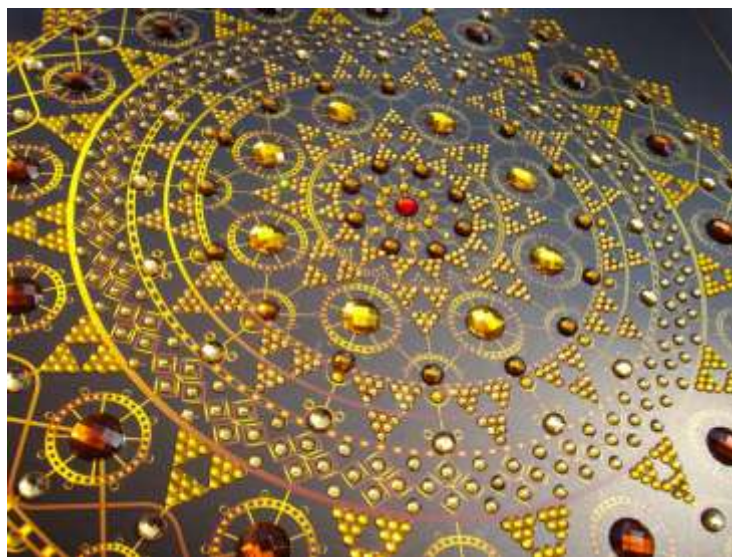
Sl. 17. Svijećnjak-mandala umjetnice Miriam Ferstl [17]

Crkveni svijećnjaci u Ferstlinom objektivu nisu samo bogato ukrašeni i raskošno obojani predmeti. Oni su i prijenosnici drevnih, arhaičnih vibracija molitvi, pjesama i otočkih melodija, odjeci lokalnih priča i sjećanja. Na simboličan način prikazuju nebo i zemlju, božansko i ljudsko, vječno i raspadljivo. Nijedan svijećnjak nije jednak, no svaki je jednako savršen u vlastitoj geometrijskoj pravilnosti, simetriji, ljepoti i energiji. Skladnost običnih metalnih i staklenih predmeta na fotografijama održava duhovno središte svih stvari, poziva nas da se ohrabrimo zaroniti ispod površnosti ovog svijeta i pronađemo svjetlost koja je u nama i oko nas.

Prema riječima autorice umjetnički oblikovani lusteri uslijed bogatstva oblika i svečanog rasporeda izvora svjetla posjeduju imanentnu atraktivnost. Koncentrična konstrukcija pridaje im snažan i univerzalan simbolički naboj te se predmeti doimaju kao sjevremenske mandale. Iz te perspektive, lusteri u simetričnom, gotovo kaleidoskopskom međudjelovanju svjetlosti, boja i oblika ostvaruju živopisan odnos s arhitekturom crkve. Razvidno je da se struktura lustera temelji na principima mandale, što se očituje u njihovom grananju poput drveta, ili rastvaranja cvijeta ili krhke strukture kristala snijega [13].

Gordana Grahovar suvremena je umjetnica iz Zagreba, koja kao grafički dizajner, pokazuje veliku vještinu i ljubav za ilustraciju stvarajući mandale inspirirane paškom čipkom. Izvorno, izrada Mandala dio je hinduske i budističke tradicije, ali umjetnica ističe oblik stvaranja u srcu Europe - na otoku Pagu u Jadranskom moru, gdje žene stoljećima čine prekrasnu čipku na jedinstven način. U svom radu, umjetnica kombinira dvije kulture. U prvoj fazi crta mandalu koju spaja sa oblicima izvorne paške čipke. Nakon toga ugrađuje stotine kristalalića na crtež koji time dobija još jednu teksturalnu dimenziju.

Gordanine specifične i trenutno prepoznatljive mandale čine sve da zaustave dah i svako lice pretvore u izraz divljenja. Grahovar definira mandalu kao energetska sliku koje pozitivno djeluju na promatrača, te ga vode prema višoj svijesti ili jednostavno prema opuštanju. [14]

Sl. 18. Detalj mandale umjetnice Gordane Grahovar [18]

Umjetnica je privukla pažnju strane javnosti na svoj rad kada ga je Miss hrvatske na natjecanju za Miss svijeta ponudila na humanitarnoj aukciji tijekom svečanog programa u Londonu, gdje je Gordanin rad postigao najveću cijenu [15].

Sl. 19. Mandala umjetnice Grodane Grahovar [19]

6. ENERGIZIRANJE MANDALA

Istraživanje literature za ovaj rad i razmišljanje o problemu rada, iskrsnula su sljedeća zapažanja: Mandale same po sebi ne predstavljaju spremišta ili izvore energije. Mandale su zapisi vječnog znanja o promjenjivosti života, razaranju i ponovnom stvaranju, simboli kontemplacije i meditacije, centriranje ljudske osobnosti i stabiliziranja svijesti. Na pitanje kako postići energiziranje mandala polako se kristalizirao odgovor u obliku čakri.

Čakre kao energetske točke ljudskog tijela koje emitiraju i primaju energiju univerzuma i stabiliziraju fizičku i prihičku energiju čovjeka mogu poslužiti energiziranju mandala na način koje je već ustaljen na razini naših stanica i dublje. Čakra simbolizira vrtložno kretanje kojim se energija transportira unutar ljudskog tijela i dijeli sa okolinom u trajnoj izmjeni. Mandale također iskazuju vrtlog koji privlači ljudski duh kako bi ga uvukao u svoje dubine i pokazao mu kranju istinu o promjenivosti svega, o stalnom stvaranju i razaranju. Ali kako povezati čakre i mandale? Što bi moglo poslužiti kao veza između energetskih i duhovnih simboličnih vrtloga koji upravljaju našim putovanjem i našom sudbinom?

Ono što bi mandalu moglo energizirati energijom čakri su boje. Boje bi mogle povezati krugove života i znanja sa krugovima energije koja se crpi iz umiverzuma.

Opisom pojedinih čakri i njihovih boja u prethodnim poglavljima utvrđen je put i način energiziranja mandala. Kada se jednom ta spoznaja pojavila i riješila problem ovog rada trebalo se posvetiti najboljem načinu izvedbe.

7. PRIMJENA ENERGETSKIH MANDALA U TEKSTILU

Povezivanje mandala i čakri određenim bojama pokazalo se kao dobar način energiziranja mandala koje će se u konačnici primjeniti u tekstilu. Razrada ovog zadatka radit će se na papiru dok se ne dođe do forme koja se može aplicirati u tekstil. Krećući se od bazične crvene čakre prema krunskoj ljubičastoj čakri mandale će proći i transformaciju od jednostavnijih prema složenim oblicima kao i lotosov cvijet koji simbolizira razliku među čakrama.

Svaka od mandala radit će se na jednoj od bazičnih boja (crvena, narančasta, žuta, zelena, plava, indigo i ljubičasta) ali će sadržavati i druge boje kako bi se ostvarila stalna povezanost i razmjena energije preko mandala sa drugim osnovnim čakrama. Na taj način mandale bi preuzimale energiju koja prolazi kroz čakre putem simbolike zajedničkih boja i postale dodatne energetske točke koje nesmetano emitiraju i preuzimaju energiju univerzuma.

Razmještajem mandala u tekstilu na ključna mjesta na tijelu osiguralo bi se njihovo energiziranje i njihov pozitivan učinak na osobu koja ih nosi na svojoj odjeći.

7.1. Postupak rada

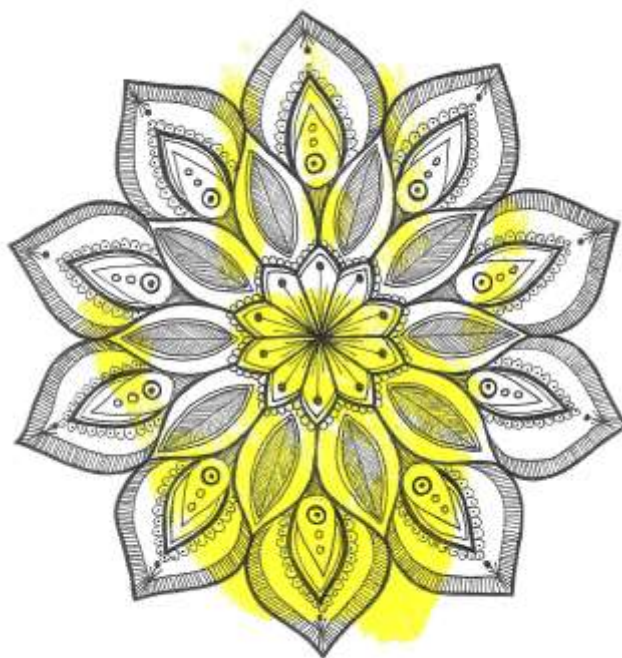
U tijeku razvoja rada primjenjeni su sljedeći postupci. Skicirano je sedam različitih mandala prema principu lotosovog cvijeta kod kojeg bazične mandale (crvena i narančasta) imaju manje latica koje se postepeno "otvaraju", tj. umnožavaju dok ne dođu do kozmičke mandale viših uvida - ljubičaste koja ih ima najviše, sa određenim odstupanjima kod indigo mandale koja se u u sustavu lotosova cvijeta prikazuje sa dvije latice. Nakon sakupljenih skica i planiranih veličina mandale sakupljeno je od sedam različitih ljudi, premazivanjem akrilom, sedam različitih otisaka dlanova koji čine centar mandale i u njenu simetričnost unose određenu asimetriju koja stvara dojam kretanja i oblikovanja energije unutar samog crteža. Nakon sušenja pristupljeno je crtanju finim crnim flomasterima 0,2, 0,3 i 0,4 finoće na arcima papira formata A3. Iscrtavanjem od centra prema rubovima mandala postepeno rastvara svoje latice kojima se preklapa sa otiskom dlana i postaje energizirana i povezana sa određenom bojom čakre na koju poticajno djeluje. Nakon potpunog sušenja crteži su skenirani za ulaganje u završni rad, a zatim su poslužili kao predložak za otiskivanje tehnikom digitalnog tiska na tekstil, tj. pamučne majice bijele boje.

7.2. Likovna analiza radova

Crteži crvene, žute i plave mandale prikazani su plošnom perspektivom, kako se standardno i prikazuju mandale. Crteži sadrže dvije boje, crnu boju crteža i kolor otisak u jednoj boji ljudskog dlana. Boje otiska odgovaraju boji čakre na koju se mandala povezuje crtežom kako bi se postigla energizacija. Od boja se koriste akrilni otisak dlana i tinta iz flomastera. Uklapanjem asimetričnog oblika dlana u inače savršeno simetričan oblik mandale prikazan laticama lotosovog cvijeta mandala dobiva određenu snagu i dinamičnost koja asocira na previranje i kolanje energije izražene bojom određene čakre. Upravo te specifične boje i različiti oblici dlanova daju čitavoj kolekciji dojam kretanja i kolanja energije među njima. Mandala je kreirana minucioznim grafičkim rješenjima u popunjavanju različitih ploha različitim slikovnim uzorcima tako da je dojam vrlo detaljan i precizan.

Sl. 20. Crvena mandala [20]

Sl. 21. Žuta mandala [20]

Sl. 22. Plava mandala [20]

8. ZAKLJUČAK

Tema ovog rada bila je energiziranje mandala i njihova primjena u tekstilu. U radu su iznesene spoznaje o povijesti, ulozi i značenju mandala. Zbog potrebe "energiziranja" mandala u rad je uvedena i objašnjena teorija, povijest i uloga spoznaje o čakrama kao energetskim vrtlozima u ljudskom tijelu te objašnjenje simbolike boja koje se vežu za pojedine čakre. U cilju energiziranja mandala objašnjena je njihova moguća povezanost sa čakrama i način na koji će se koristiti boje i struktura mandala u povezivanju sa energijom čakri u ljudskom tijelu. Povezivanjem sa energijom čakri koja je ujedno i vječna energija univerzuma ostvarit će se i energiziranje mandala koje tada osim meditativnog simbola stalnog stvaranja i stalnosti svijeta i života preuzimaju i ulogu dodatnih energetskih točaka koje se mogu aplicirati u tekstilu i na taj način povoljno djelovati na osobu koja ih nosi. Objasnen je razvoj izgleda mandale koja će se osnovnom bojom podloge povezati sa pojedinom čakrom ali i primjenom različitih boja za crtanje uzorka ostvariti vezu i sa ostalim čakrama. Uzorci će se razvijati na papiru dok se ne dođe do rješenja za aplikaciju u tekstilu.

9. LITERATURA

- [1] Hrvatska enciklopedija / [glavni urednik Dalibor Brozović], Zagreb : Leksikografski zavod "Miroslav Krleža", sv. **Mal - Nj** / [glavni urednik August Kovačec ; ilustracije Katarina Turkalj ... et al. ; kartografija Vesna Kušar ... et al.]. 2005
- [2] Rajan, S. Role and significance of symbols: an overview. A Journal of Integral Studies New Race, Volume IX, Issue 4, 2008.
http://www.sacar.in/publications/New%20Race%20Archives/journal-of-integral-studies/NewRaceNov08/newrace_6/new_race6.html, pristupljeno 2. srpnja 2017.
- [3] Nndakumar, A Study of Savitri. p. 314. Sri Aurobindo Ashram, Pondicherry 1985.
- [4] CLIFFS NOTES, Symbols and Language in Human Culture,
<https://www.cliffsnotes.com/study-guides/sociology/culture-and-societies/symbols-and-language-in-human-culture>, pristupljeno 2. srpnja 2017.
- [5] Znakovi i simboli : slikovni vodič kroz njihovo podrijetlo i značenje. Zagreb : Profil multimedija, 2010.
- [6] Spritual Awakening, <http://spiritualawakening.weebly.com/mandalas-what-are-they.html>, pristupljeno 1. srpnja 2017.
- [7] Bowker, J. Religije svijeta. Zagreb : Znanje, 1998.
- [8] Monastic Mandalas; Hildegard von Bingen,
<https://sfmosaic.wordpress.com/2010/11/20/hildegard-von-bingen/>, pristupljeno 28. lipnja 2017.
- [9] Jung, C.G. Čovjek i njegovi simboli. Zagreb : Mladost, 1987.
- [10] Psychology of the Mandala, Creating Mandalas.com,
<http://creatingmandalas.com/psychology-of-the-mandala>, pristupljeno 28. lipnja 2017.
- [11] Leadbeater, C.W. Čakre. Zagreb : Cid-Nova, 2009.
- [12] Soskin, J. Šesto čulo : deseci tehnika za jačanje prirodnih moći. Rijeka : Dušević & Kršovnik, 2003
- [13] Hrvatski fokus.hr, <https://www.hrvatski-fokus.hr/index.php/religija>, pristupljeno 06. kolovoza 2017
- [14] <http://gordanagrahovar.wixsite.com/gordana-grahovar>, pristupljeno 06. kolovoza 2017
- [15] Večernji list.hr, <https://www.vecernji.hr/lifestyle/nasa-kandidatkinja-za-miss-svijeta-promovira-dalmaciju-976255>, pristupljeno 06. kolovoza 2017

SLIKE

- [1] <http://www.freepik.com/free-photos-vectors/mandala>
- [2] <http://yoga-notia-proastia.blogspot.hr/2013/08/mandalas-in-nature.html>
- [3] <https://portalosuma.com/2015/05/18/terapija-mandalama/>
- [4] <http://hildegarden.com/mandalas-mazes-fractals/>
- [5] <http://www.crystalinks.com/aztecalendar.html>
- [6] <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/00/CGJung.jpg>
- [7] http://blog.press.princeton.edu/wp-content/uploads/2012/02/Jung_scan_21.jpg
- [8] <https://www.mindbodygreen.com/0-91/The-7-Chakras-for-Beginners.html>
- [9] <https://hr.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Muladhara.png>
- [10] <https://hr.wikipedia.org/wiki/Swadhisthana>
- [11] <https://en.wikipedia.org/wiki/Manipura>
- [12] https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Anahata_green.svg
- [13] https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vishuddhi_blue.svg
- [14] <https://miraclebotanicals.com/third-eye-chakra/>
- [15] <http://www.chakra-anatomy.com/crown-chakra.html>
- [16] <https://fotografija.hr/split-izlozba-fotografija-miriam-ferstl-bozanska-svjetlost/>
- [17] Osobna fotografija
- [18] <http://stilueta.net/mandale-inspirirane-paskom-cipkom-ljepota-rada-gordane-grahovar/>
- [19] <https://www.pinterest.dk/pin/519673244478210927/>
- [20] Skenirani crtež mandale